

RS AU § 68

Föreläggande om yttrande till mark- och miljööverdomstolen, Lärbro St Vikers 1:94

Ärendenummer: RS 2022/1816

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen

- Regionstyrelsen beslutar att godkänna bilagt yttrande i mål M 1104–25, rörande Nordkalks yttrande och kompletteringar, och att detta via ombudets försorg inges till Svea hovrätt, mark- och miljööverdomstolen.

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolen beslutade i december 2024 att lämna Nordkalk AB tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet inom fastigheten Lärbro Stora Vikers 1:94.

Vid prövningen i Mark- och miljödomstolen hade Region Gotland ingen erinran mot att tillstånd meddelades, förutsatt att Nordkalk gjorde åtaganden till skydd för enskilda brunnar inom och utanför påverkansområdet samt gällande kvaliteten på det vatten som avleds från Pall 2-sjön. Domstolen föreskrev dock inget villkor till skydd för enskilda brunnar utan hänvisade eventuella skador till hantering inom systemet för oförutsedd skada.

Region Gotland fick inte heller gehör för sitt yrkande gällande reningsgrad för det vatten som Region Gotland kan komma att ta emot från avledning av täktvatten. Domstolen bedömde att bolagets verksamhet med avledning av täktvatten inte äventyrar miljökvalitetsnormen för kustvattenförekomsten Kappelshamnsviken. Även om ett nyttjande av vattnet som dricksvatten ansågs resursmässigt viktigt, bedömdes det inte skäligt att ålägga bolaget kostnaden för rening.

Region Gotland överklagade, tillsammans med ett antal andra sakägare, mark- och miljödomstolens dom. För regionens del gällde överklagandet att domstolen valt att inte beakta yrkandet om att bolaget skulle ges ansvar för framtida vattenbrist vid enskilda brunnar inom och utanför påverkansområdet. I maj 2025 meddelade mark- och miljööverdomstolen prövningstillstånd.

Den 1 oktober 2025 lämnade Region Gotland ett justerat yttrande där yrkandet att ansvar för privata brunnar utanför påverkansområdet utgår och det med hänsyn till vad mark- och miljödomstolen bestämt i tillståndsdomen avseende Heidelberg Materials i samma fråga. Nordkalk yttrade sig därefter och bemötte del av inkomna överklaganden, dock ej Region Gotlands yttrande från 1 oktober. Eftersom Nordkalks yttrande inte behandlade det villkor som Region Gotland överklagat, lämnades inga synpunkter på Nordkalks yttrande.

Mark- och miljööverdomstolen har nu, 3 februari 2026 gett Region Gotland tillfälle att yttra sig angående Nordkalks senaste yttrande, senast vid huvudförhandlingen den 21–23 april 2026.

Nordkalk hänvisar i sitt senaste yttrande till att avledningen av täktvatten till Region Gotland ska ses som en skyddsåtgärd. Bolaget argumenterar för att den föreslagna vattenavledningen innebär att miljö kvalitetsnormen för kustvatten inte påverkas. Detta har bolaget även tidigare anfört i prövningen i mark- och miljödomstolen. Men mot bakgrund av länsstyrelsens överklagande, där myndigheten anser att bolaget inte visat att miljö kvalitetsnormen inte påverkas i otillåten utsträckning, skulle det nu kunna finnas skäl för Region Gotland att återuppta diskussionen med bolaget för att enas kring kvaliteten på det vatten som bolaget skulle avleda till Region Gotland i stället för att släppa ut det i havet.

Eftersom tekniska nämnden är ansvarig facknämnd för dricksvattenfrågor, vilka utgör en viktig del av ärendet, har ärendet samberetts med teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen och hanterades i tekniska nämnden vid ett extrainsatt sammanträde 20 februari inför regionstyrelsens behandling av ärendet 31 mars.

Tekniska nämnden har vid sitt sammanträde 20 februari beslutat enligt nedan punkter:

1. Region Gotland kontaktar Nordkalk för att försöka få till stånd en överenskommelse innan huvudförhandlingen gällande vattenkvaliteten. Resultatet av dessa förhandlingar redovisas på nämndmötet 15 april 2026.
2. Tekniska nämnden beslutar att nämnden inte har något att tillägga i Region Gotlands utkast till yttrande.
3. Tekniska nämnden beslutar att inte vara representerat på huvudförhandlingen.

Mark- och miljödomstolen föreskrev inga villkor om reningsgrad, och ansåg att det inte var skäligt att lägga reningskostnaden på bolaget. Domstolen menade att det inte skulle äventyra miljö kvalitetsnormerna för kustvatten om bolaget skulle avleda grundvattnet till Kappelshamnsviken i stället för till Region Gotlands dricksvattenförsörjning. Domstolen menade att det visserligen vore bra ur resurshushållningsperspektiv att använda det till dricksvatten, men att det inte vore skäligt att kräva att bolaget skulle stå för kostnaden för rening. Med detta som grund valde Region Gotland att inte överklaga i denna punkt och frågan om vattenrening prövas därför inte i överinstansen.

Nu återoppar dock Nordkalk vattenavledningen till Region Gotland som en skyddsåtgärd och utgår från att vattnet tas emot av regionen för dricksvattenändamål. Här finns en möjlighet för Region Gotland att driva

frågan om överenskommelse kring vattenkvaliteten som ett parallellt spår innan kommande huvudförhandling.

Bedömning

Med stöd i tekniska nämndens hantering av ärendet vidhåller Region Gotland sitt yrkande med avseende på ansvar för privata brunnar inom påverkansområdet. Det är rimligt att de fastighetsägare som kan komma att drabbas av framtida vattenbrist ges ett bättre skydd än att hänvisas till att söka rättelse via systemet för oförutsedd skada.

När det gäller frågan om framtida vattenavledning från Pall2-sjön anser tekniska nämnden i sitt beslut att Region Gotland ska arbeta för att få till stånd en överenskommelse med Nordkalk gällande vattenkvaliteten innan den planerade huvudförhandlingen 21–23 april. Tekniska nämnden ger teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att återkomma med resultatet av dessa förhandlingar vid nämndmötet den 15 april. Beroende på utkomsten av dessa förhandlingar har Region Gotland alternativa vägar att välja inför kommande huvudförhandling. Regionstyrelseförvaltningen instämmer i tekniska nämndens förslag till hantering.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att regionstyrelsen beslutar att godkänna förslag till yttrande och att detta inges till domstolen via ombudets försorg.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Anders Lindholm, planeringsstrateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Föreläggande från mark- och miljööverdomstolen aktbilaga 94 i
Mål M 1104-25, 2026-02-03

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-02-17

Tekniska nämnden, 2026-02-20, § 48

Kallelse till huvudförhandling, aktbilaga 97 i Mål M 1104-25, 2026-02-20

Region Gotlands utkast till yttrande till mark- och miljööverdomstolen
mars 2026

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-02-25